

YAŞAM KAVGASI(*)

Raghubir Singh

Çeviren
Ass. Deniz BAYRAKTAR

Bengaldeş körfezinin küçük Kuzey-Sentinel adasının yerlileri onlara armağan getiren Hindistan hükümetinin teknesine ok ve yayla karşı çıktılar. Taş devri insanları gibi yaşayan bu “zencilerin” daha önce dış dünyayla hiç bir ilişkileri olmamıştı. Yalnızca içgüdüsel olarak yabancıların uğursuzluktan başka birşey getirmeyeceğini biliyorlardı. İkiye ayrılmış bulunan Hindistan ve Burma adasındaki Andamanlar’da iki ayrı zenci-kabilesi “uygarlıkla” ilişki içine girince, pek de şaşırtıcı olmayan sonuç kendini gösterdi: Onlar doğallıklarını yitirdiler.

Oklardan sonuncusu içimizden birinin bacağını yaraladı. Ufak atıcı yaralanan ile uğraştığımızı gördükçe bize alaylı bir biçimde gülümsüyordu. Yeterince eğlendikten sonra, kumsalın ardında uzanan çalılık ve ağaçlardan oluşan ev yüksekliğinde koyuluklara çekildi.

Biz o günün sabahında sessizlik ve barış içinde buraya gelmiştik. Küçük teknede Hindistan hükümetinin bir düzine adamı ve

(*) «Der Kampf ums Überleben», GEO, İlk Sayı, 1981, SS. 8-25.

biz vardık. Burada yaşayan küçük kara “zencileri” görmeye gelmiştik. Bu zenciler artık yalnızca 150 kişi kadar kaldılar. Uygarlıkla en ufak ilişkisi olmayan bu kabile dünyanın en ilkel birkaç topluluğundan biri.

Saat altıya doğru kumsala 80 metre kala yeşil ağaçlıkların arasından birinci zenci gözüktü. Elinde ok ve yaylar bulunan birkaçı da onu izledi. Sık çalılıkların ardında daha çok adamın saklanmakta olduğunu tahmin etmek pek de güç değildi.

Güvertedekilerden biri hoparlörle: “Biz dostuz. Bizim yanımıza gelin. Size hiç birşey yapmayacağız,” diye kıyıya sesleniyordu. Onlara seslenen adam, 90 yıldan beri yabancılarla ilişki içinde olan bir başka zenci kabilesinin, “Onge” lerin üyesiydi.

Sözlere yanıt olarak, güverte sırtını yalayan bir ok atıldı.

“Onge”li zenci arayışını yumuşatmak için bir şarkı söylemeye başladı. Şarkının sözleri şöyleydi: “Sizle arkadaş olmak için, çok uzaklardan geliyoruz”. Bu şarkı hiç olmazsa biraz daha ılımlı bir tepkiye neden oldu, kumsaldaki adamlardan biri şarkının temposuyla sallanmaya başladı, ancak diğerleri ciddi ve itici duruyorlardı.

“Zenciler” için birçok armağan getirmiştik: Domuz, hindistan cevizi, muz, kova, kırmızı kumaş, tava, kürek, oyuncak, balta, tencere gibi birçok yiyecek ve eşya. Hindistan hükümetinin temsilcileri inceleme gezisi yapmak üzere ne zaman adaya gitseler, dostça bir yaklaşım içinde armağanlar taşırlar. Ancak sorun, bu eşyaların karaya nasıl çıkarılacağıydı.

Yönümüzü değiştirerek, kumsala koşturarak kuzeye doğru yol aldık. Kumsaldaki zenciler bizi izlediler. Biz tekneyi hızlandırdık ve zencilerle aramızda yeteri kadar uzaklık bıraktıktan sonra, yanımızdaki motorlardan birini birçok armağan ve bir domuzla yükledik. Görevli polisler karaya çıktılar ve armağanları bıraktılar.

Motor tekneye döndüğü sırada zenciler göründüler. Domuzu hemen öldürdüler ve kuma gömdüler. Meyvaları ve kovaları aldılar, kırmızı kumaşa el sürmediler.

Ertesi gün araç-gereç ve meyvaların yanısıra bağlanmış bir domuz ve oyuncak bebek bıraktılar. Domuz yine öldürüldü ve gö-

müldü, oyuncak bebeği parçaladılar, onu da kuma gömdükten sonra adamımızı yaralayan oku attılar.

Teknemiz Hindistan ve Burma arasında Bengaldeş körfezinde aşağı yukarı 250 adalık Andaman-Takımadalarından Kuzey-Sentinel önünde bulunuyordu. Bilim adamlarının sanılarına göre, “Asya’nın Pigma’leri” olarak adlandırılan bu küçük zencilerin ataları binlerce yıl önce Güneydoğu Asya ve Okyanuslarda yaşamışlardır, sonra kendilerinden güçlü olan Moğol halkı tarafından sürülmüşlerdir. Malezya’da bu zencilerden Semanglar, Filipinler’de Aeta’lar ayakta kalmışlardır, buna karşın iki grup da başka ırklarla karışarak melezleşmişlerdir.

Safkan zencilerin “Taş Devri insanları” gibi yaşayan en son örneği Andaman-Adalarının üçünde görülmektedir. Dördüncü bir grup da Burmalı ve Hintli kanla karışmıştır, yani melezleşmiştir.

Andaman zencilerinin kaderi, uygarlıkla ilişkiye giren ilkel topluluklara ne olacağını göstermektedir. Karada yerleşenlerin sayısı geçen yıllar boyunca bugüne değin 115 000’e ulaşırken zencilerin sayısı 600’e kadar düştü.

Durumları en acı olan Büyük Andamanlar (Strait Adasında) bir yüzyıl aşkın süre önce 4000 kadarlarken, bugün sayıları 23’e düşmüştür.

Sakin ve düzgün görünüşlü Andamanlar’dan olan Onge’ler Küçük Andaman’da 112 kişi dolaylarında kaldılar, sayıları her on yılda yüzde ondört dolayında bir oranla azalmaktadır.

Cesur ve keskin akıllı Jarawas’lardan Büyük-Andaman’da orta ve güney bölgelerde yaşayanların sayısı halen 300 dolayındadır. Ayrıca aşağı yukarı 50 kilometrekarelik büyük Kuzey-Sentinel adasında yaşayan dikkatli ve ürkek Sentinel’liler bizi olduğu gibi diğer yabancıları da ok ve yaylarla karşılamaktadırlar. Ülkerlerinin çevresindeki deniz savunmalarına yardımcı olmaktadırlar.

Marco Polo bu insanları “son derece insanlık dışı ve vahşi bir ırk” olarak nitelenmesine karşın onları hiç görmemişti. Oysa bu nitelenenin üzerinde bir sürü vahşi öykü yazıldı. Conan Doyle “Dörtlerin İşareti” adlı romanında bu zencileri kötü bir biçimde gözler önüne seriyor: “Küçük bir adam... koca çirkin kafalı... Holmes silahını çekmişti... bu vahşi, iğrenç yaratığın görüntüsü.”

Gerçekte zenciler böyle değildir. Eğer düşmanlık gösterdilerse bu onların acıklı öyküsünün bir sonucudur. Onlar köle taccirlerinin, Malezya'lı ve Çin'li korsanların aynı zamanda Avrupa'lı kazazedelerin ve diğer kaçakların suçsuz kurbanlarıydılar. Her zaman onların silahlarına karşı güçsüz kalmışlardı.

1789 yılında İngiliz deniz subayı Archibald Blair daha önce bir koloni haline getirdiği özgür Hindistan'da İngiliz Güney Asya-topluluğu için bir dayanışma merkezi kurdu. Güney Andaman'da Jarawas'lara rastladı ve onlar tarafından dostça karşılandı. İngilizler yedi yıl daha orada kaldılar. 1858 yılında, 1857 yılında yapılan Hindistan isyanının tutuklularına bir cezaevi oluşturmak için geri döndüler. Bu kez Büyük-Andaman'lularla karşılaştılar, bu buluşma pek dostça geçmedi. Andaman'lular çatışmayı kaybettiler. İngilizlerin kendi ırklarına karşı çıkışlarından dolayı öfkelenen Jarawalar da düşmanca bir tutum içine girdiler. İngilizler onlara karşı yinelenen cezalar uyguladılar, bu baskıya dayanamayan Jarawas'lılar en sonunda Kuzey kıyılarındaki verimsiz topraklara kaçtılar.

Ancak zencilerin sayısını azaltan çatışmalar yerine ülkeyi ele geçirenlerin beraberlerinde getirdikleri hastalıklar oldu. Beraberlerinde frengi, sıtma, grip, konjonktivit hastalıklarını getirdiler. 1876 dan 1877 ye kadar kızamık salgını Büyük Andaman'da zenci halkının yarısıyla üçte ikisini kasıp kavurdu.

1947 den sonra Hindistan özgürlüğünü tekrar istediğinde düzenli olarak adaya armağanlar taşındı. Böylece yerleşmiş olanların ve onlardan soyutlanmış olarak yaşayan Jarawas'luların dost olması amaçlanıyordu. Bu girişimlerin birkaçına ben de katıldım.

Kadamtala'da kumsala armağanları bıraktığımız ve belli bir uzaklıkla kıydan açıldığımız Foul Bay'a kadar kürek çektik. Armağanlara ne yapacaklarını görebilmek için aşırı sıcaklar altında küçücük sandalda uykusuz günler ve geceler geçirdik. Jarawas'lular sonunda armağanlardan birkaçını aldılar ancak beklenen dostça ilişkiler yine de gerçekleşmedi. Bu olay Flat adasının karşı kıyısında olmuştu. Daha sonra armağan götüren bir grupla Jarawas'lular arasında dostluk kuruldu.

Bir tekneyle bu buluşma yerine gittik. Tekneden bütün adayı yeşil bir duvar biçiminde kaplayan büyük ormanın sınırında yu-

varlak bir saz kulübe gördüm. Az sonra, yüksek ağaçların altında ufacık gözüken bir Jarawa'lı görüldü. Diğerleri de onu izlediler. Kısa zamanda neşeli bir ortam oluştu. Jarawas'lılar gülerek çevremizde dans ediyorlardı. Daha sonra teknemize bizi ziyarete geldiler.

Hemen hemen 1.60 metre boyunda, adaleli, çukolata renginde tenleri sırlıslıkla güverteye tırmanan bu zencilerden birincisi: "Alay-oday,-olay-otalay-lady-alay-laylay" diyerek bir şarkı söylüyordu, bu şarkı bana insanların en eski şarkılarını duyuyormuşum gibi bir duygu verdi.

Kadın ve çocukların da bulunduğu 30 kişilik bir Jarawa grubu güverteye geldi. Durmadan "Alay" şarkısını söylüyorlardı. Herkes gülüyordu aynı zamanda heyecanla doluydular. O güne değin bu kadar mutlu insanlar görmemiştim. Testere, şemsiye, hindistan cevizi, boncuk, kırmızı kumaş gibi birçok armağan dağıtıldı. Erkekler beğendikleri şeyleri ağaç kabuğundan yapılmış olan kemerleri arkasına sokuşturuyorlardı. Testere, balta ve demirden eşyalar ok ucu sivriltilmede işlerine yaradığı için çok beğeni görüyordu.

Ancak bu arada teknenin nikelaajlarını koparmaya başladılar. İşte o zaman neşe sona erdi. Polislerden biri, bir Jarawa'nın aldığı kaşığı geri almaya uğraşıyordu. Jarawa kızgın bir biçimde değerli kaşığını da alarak suya atladı ve karaya yüzdü. Teknede sağlanan uyum kaybolmuştu. Kaşla göz arasında diğer Jarawalar da tekneyi terkederek kıyıya döndüler, biz de oradan ayrıldık.

Zenciler bu olayı çabuk unuttular. Daha sonra yapılan ziyaretlerden birinde böyle durumlara alışık olmayan polislerden biri sabrını kaybetti.

Jarawalar güvertedeki nikelaajlarla meraklı bir biçimde ilgilenmeye başlayınca polisler onları suya atlamaya zorladı, onlarsa kalmak istemiş ve güvertenin trabzanlarına sıkı sıkıya tutunmuşlardı.

Bu durum kafamda bir soru uyandırdı. Polisler ileride Jarawalara iyi davranacak hale gelebilecekler miydi?

Buna tam anlamıyla inanmak oldukça güç. Tampon bölge olarak bırakılan Jarawa ve Yerleşenlerin bölgesi arasında noktaları olan orman polisi sonradan yerleşenlerin koca ormanın kıyısındaki yaşamını kolaylaştırmak için onlarla sıkı ilişki içindedir.

Polis Jarawaların bölgesinde avlanan, balık tutan ve ağaçları kesen yeni yerleşenlere hiç karışmadığı gibi bu hak çiğneme olaylarına katılmaktadır. Bu doğal olarak Jarawaları kızdırmakta ve yerleşenlere saldırmalarına neden olmaktadır. Büyük Ada Yolunun yapılması sırasında da anlaşmazlıklar oluyordu, çünkü adanın kuzeyini güneyine bağlayan bu yol Jarawaların bölgesinden geçiyordu.

Herşeye karşın bizim armağanlarımızı kabul eden Jarawaların bir bölümü için düşmanlık yüzyıl geride kalmıştı. Onlar için zor bir dönem başlıyor, “uygarlığa” alışma dönemi... Acaba bunun için nasıl bir bedel ödeyecekler?

“Uygarlığın” zencilere nasıl etki ettiğini görmek için, Onge’lerin yaşadığı güneydeki Küçük-Andaman adasına gittim. 1886 yılında bir İngiliz hükümet memuru yıllar süren savaş anlaşmaları sonunda Onge’leri armağanlarla dost yapmayı başardı.

1967 yılına değin bu zenciler kendi hallerinde bırakıldılar. 700 kilometrekarelik adalarında rahatsız edilmeden avlanıyor, balık tutabiliyor meyva ve kök toplayabiliyorlardı. Ancak daha sonra Onge’lerin yakınında Hut Bay’da gittikçe büyüyen bir yerleşim merkezi kuruldu. Bir yol yapıldı. Grayderler ormanın içinde yerleşim merkezinin evlerine yer açmak için dört dönüyorlardı. Yol işçilerinin çalıştığı yerde yanan ağaçların dumanı gökyüzüne çıkıyordu. Yol, tehlikeli bir ok gibi Onge’lerin en önemli yerleşim merkezlerine, Dugong-körfezine doğru uzanıyordu. Bütün bu kargaşa ve hareket yüzünden, hepsi göçebe olan zencilerin dolaşım alanları son derece kısıtlandı.

Bir Onge-kampını Hintli bir sosyal yardım memuru ile ziyaret ettiğimizde Raju adlı bir genç kılavuzumuz oldu.

Kumsal boyunda bir saatlik bir yürüyüşten sonra çungeli aştık. Raju duyulabilir biçimde “Kuuu” diye bağırdı, ormandan da “Kuuu” diye yanıtı geldi. Bu seslenme birçok kez yinelendi, kumrunun çıkardığı seslere benzeyen bu bağırışma sonunda bir daire biçiminde yapılmış bambular ve yapraklarla düzenlenmiş sekiz tane sundurmanın bulunduğu açıklığı gördük.

Onge’leri görmek benim için bir şok oldu. Jarawaların mutlu yüzlerini, kahkahalarını ve neşelerini anımsadım, oysa Onge’lerin yüzünden yansıyan kederden başka birşey değildi.

Sabahın erken saatleriydi. Kamp sakinleri kök, meyva ve kaplumbağa yumurtası toplamak için ormana ve kumsala gitmek üzere hazırlanıyorlardı. Bir adam yapraklarla süpürülmüş yerde oturuyor ve 30 santimetre uzunluğundaki bıçağını onların dilinde “Dah”ını bileliyordu. İki kadın mayalanmamış buğday unundan yapılmış ekmeklerini-“Chapatis”- pişiriyorlardı. Bir evli çift saçığının altında bambu yatağa oturmuşlardı, kadın bir traş bıçağıyla adamın alnını ve şakaklarını traş ediyordu. Yatağın kenarında renkli bir fötr şapka asılıydı. İkisinin de cep fenerleri, emaye bardak ve tabakları, çay poşetleri, sigaraları, uçak şirketlerinin çanta ve şemsiyeleri gibi altı saatlik yolda, Hut Bay’da bal, reçine ve hindistan cevizi karşılığında değiştikleri eşyaları vardı.

Borugegi ve Kakalai adında iki genç adam yaban domuzu avına giderken ben de onlara katıldım. Yanımızda bir sürü köpek de vardı. Orman dev ağaçlar, sarmaşıklarla kaplıydı.

Köpekler birdenbire vahşice bağırmaya başladılar. Bir yaban domuzunu kaldırmışlardı ve takip başladı. Ben geride kaldım, çünkü genç Onge’lerin orman içindeki ilerleme yeteneği bende yoktu. Onlara yetiştiğimde Borugegis ve Kakalais’in elindeki kargı kanlanmıştı. Ayaklarının dibinde küçük bir domuz yatıyordu.

Eskiden domuz avı bu kadar kolay değildi. Bu yüzyılın başında o zamana değin adada bilinmeyen köpekler getirilince av kolaylaştı. Bu zamandan beri zencilerin çöplüğünde domuz kemiklerinin sayısı arttıkça arttı. Ormanın zenginlikleriyle ilgili olan yeni yerleşenlerin yüzünden de yaban domuzu sayısı giderek azaldı.

Onge’lerin temel gıdalarından birisi de yabani baldır. Şubat başlayan ve Nisan’a değin süren toplama döneminde Borugegi ve iki Onge’liyle ormana gittim. Borugegi birdenbire durup ağaçların tepesini gösterdi. Orada, en aşağı onyediyedi metre yükseklikte bir arı kovanı görmüştü.

Borugegi bir “Tanjoghe” -ağacından birkaç yaprak kopardı, çiğnedi ve bitki özü ve tükürük karışımını kollarına ve vücuduna sürdü. Arılar Tanjoghe’nin buharından kaçıyorlardı.

Bir yandan yaprak çiğneyen Borugegi cesurca sarmaşıkları tırmanıyordu. Tahta kovası sırtında sağa sola sallanıyordu. Borugegi arı kovanına ulaşınca kovanın içine üfledi. Ağzından beyaz bir buhar dumanı çıkıyordu hemen arılar dışarıya üşüştiler. Boru-

gegi kovanı kopardı., kovaya koydu ve hiç bir arı tarafından sokulmadan aşağıya indi.

Üç Onge'li yere oturdular ve bal akan, altın renkli peteği üç eşit parçaya böldüler. Büyük bir bölümü olmasa da, balın büyük bir miktarı Hut Bay'a götürüldü ve yiyecek maddesi, eşya, un, kuşak karşılığında değiştirildi.

Onge'lerin ormandan ayrılarak Hut Bay'a gidişleri çok etkili. Ormanda evlerinde olduklarından serbest ve kendilerinden eminler. Buna karşın yerleşim merkezlerinde oraya uymayan gömlek ve şortlarla dolaştıkları için güvensiz, kaybolmuş ve uyumsuz görünüyorlar.

Örneğin, ilkokul eğitimi görmüş tek genç Ramu. Pazar yerlerinde dolaşiyor, gerek yerleşenler gerekse kendi halkı tarafından toplum dışına itilmiş, kimsenin hakkında birşey öğrenmek istemediği bir genç. Ramu Onge kampında sinema olmamasından yakınıyor.

Dugong-körfezindeki kampı bir antropolog arkadaşım ile terkettilik. Bir nehre yaklaştığımızda bir kadının iniltisini duyduk. Adımlarımızı hızlandırdık ve bir doğuma tanık olduk. Doğum Ongelerde ender bir olay, çünkü kadınları düşük bir doğum oranına sahip.

Onatebeygay'ın kocası yanında oturuyor ve eliyle omuzlarını tutuyordu. Doğum yapanın annesi bir çubuk tütürüyordu, bu çubuk bir yengecin kısıkaçlarından yapılmıştı. Yaşlı kadın ebe görevini üstlenmişti. Yaprakları ateşte ısıtıyor ve kızının gövdesinin alt kısmına yerleştiriyordu. Kocası Ebay yapraklarıyla eliyle hafif bir biçimde karısının gövdesine bastırıyordu. Onatebeygay'ın göğüslerinin üzerinden bir ip geçiyordu bu ip sırtında sıkı sıkı düğümlenmişti. İpin ne için kullanıldığını bilmiyorduk, ancak Onge'ler çok az Hintçe bildikleri için bunu sormadık.

Hamile kadın inliyor, dişlerini gıcırdatıyor, kafasını öne fırlatıyor sonra da yoğun bir biçimde kocasının kollarına düşüyordu. Sonunda bir saat süren sancuların ardından, bacaklarını çekti, bebek yaprakların arasından çıktı ve anneanesi tarafından kucağa alındı.

Onatebeygay derin bir iç çaktı ve bebeğe gülümsiyerek baktı, bu bir kız çocuğuydu. Doğum sırasında kamp sakinleri sessizce işlerine döndüler ve Onatebeygay'la hiç ilgilenmediler. Bebeęin dünyaya geldiği anda bile ilgilenip oraya gelmediler.

Daha sonra bebeğin kısa sürede ölmüş olduğunu öğrendim. Onge'lerde yüksek sayıda çocuk ölümü var. Ormanda tıbbi yardım hiç yok, yalnızca akıllıca söylenmiş sözler var. Bunun yanında solucan, şerit gibi bağırsak hastalıkları ve cilt hastalıkları çok yaygın durumda.

Bir kez bir sağlık memurunun, Hint-Onge diline çevrilerek altı Onge'liye bir konuşma yaptığına tanık oldum. "Vücudunuz aynı araba gibidir", "Vücudunuzun iç kısmıyla yalnız bir doktor ilgilenebilir, dış kısmıyla siz de ilgilenebilirsiniz, nasıl bir arabanın dışını yıkıyorsak, siz de öyle ilgilenirsiniz". Sonra ekliyordu: "Bir taşıt karanlıkta gidebilir, çünkü iki tane farı vardır, bunlarla yolu görebilirsiniz. Sizin vücudunuzda aynı biçimde iki göze sahiptir, böylece dünyayı aydınlık görebilirsiniz. Sonra kulaklarınız, bunlarla birçok sesi duyabilirsiniz, bunun için kulaklarınız temiz olmalıdır."

Daha sonra bir Onge'liye birşey anlayıp anlamadığını sorunca şöyle yanıt verdi: "Enjeksiyon iğnesinden ve kulak temizliğinden bahsetti."

Ongelerin kaderinden daha acıklı olanı geri kalan 23 Büyük-Andamanlıların kaderi. Hepsizenci, Burmalı ve Hintli karışımı. Strait-adasında Büyük-Andamanlardan geriye kalanlara uğradığımda on yıldan beri yalnızca iki çocuğun doğmuş olduğunu öğrendim. Yirmi yaş dolaylarında üç genç, bu iki kızın kendilerine eş olabilecek -on ve onüç- yaşlara gelmelerini bekliyorlardı.

Bu üç genç adamlardan biri bu arada büyük bir olasılıkla sarılıktan öldü.